

*Г.О. Крижановська – студентка І курсу механіко-математичного факультету
Дніпропетровського національного університету;
науковий керівник – канд. іст. наук, доц., зав. кафедрою державного
і адміністративного права та соціального управління юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету М.І. Данількевич*

ПРАВО НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ І ПРАВОВІ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Проблема державного регулювання підприємницької діяльності як самостійного адміністративно-правового інституту потребує дослідження його правової природи, головних функцій, правових форм, визначення місця даного регулювання у структурі адміністративного процесу. Такий обсяг дослідження обумовлюється тим, що державне регулювання відіграє важливу роль у функціонуванні господарського правопорядку в Україні, спрямованого на забезпечення фундаментальних суспільних благ: законність, право власності, охорона здоров'я, охорона навколишнього середовища тощо. Це диктує необхідність організації названого регулювання економіки такого рівня, який відповідав би якісно новим явищам, структурним зрушенням у народному господарстві України, розвитку його у напрямі переходу до ринково регульованої економіки, цивілізованих ринкових відносин.

Завдання і функції державного регулювання реалізуються в конкретних діях органів і посадових осіб, що здійснюють вплив на суб'єктів господарювання. Ці дії знаходять зовнішнє вираження у певних формах регуляторної діяльності держави, визначених законодавством України.

Форма управлінської діяльності виражає її зміст. Усі форми прямо або побічно визначені нормами права, за допомогою яких держава регламентує діяльність державного апарату. Діяльність – правотворчість, правозастосування, інші види – не що інакше як динамічні елементи правової системи, де реально втіленні генетичні зв'язки і функціональні залежності інститутів державної влади від права, ззовні об'єктивовані як залежне суще (діяльність, функціонування державних органів), від належного(компетенції, законодавчо визначених меж діяльності, процедур), втілене у правовому законі [1].

Правова форма діяльності – організаційно-управлінська форма діяльності уповноважених на те суб'єктів, що завжди пов'язана зі здійсненням юридично значимих дій (розглядом юридичних справ) у порядку, визначеному законом [2].

Правова форма діяльності, що розуміється як діяльність легітимна, котра забезпечує безпеку громадян, їх прав і свободи (інколи, навіть, примус та насильство мають відповідати ознаки легітимності), взагалі в ідеалі можлива не тільки як формально-юридична, а саме як правова лише за умов, де достатньо розвинуті демократичні інститути здатні реально впливати на вкладні структури.

Як вбачається, існують різні форми регуляторної діяльності держави в економіці, що обумовлено різноманіттям завдань та функцій державного регулювання. Ці форми передбачаються законами й іншими нормативно-правовими актами, які встановлюють, по-перше, правовий статус будь-якого державного органу в цілому, в тому числі, вказуючи повноваження останнього у сфері економіки (наприклад, закони “Про державну податкову службу в Україні”, “Про контрольно-ревізійну службу України” тощо); по-друге, що регламентують діяльність державних органів у галузі економіки, яка встановлює обмеження у сфері підприємництва, що забезпечують охорону “публічного” інтересу (“Про ліцензування певних видів господарської діяльності”, “Про стандартизацію” тощо). Таке подвійне правове врегулювання застосування форм регуляторної діяльності дозволяє застосовувати державними органами ту чи іншу форму лише відповідно до їх компетенції, функції державного регулювання, прагнення отримати той чи інший конкретний результат.

З іншого боку, виходячи з того, що кожний вид правової форми державного регулювання має за свою мету вирішення окремого завдання щодо забезпечення захисту публічних інтересів (інтересів всіх членів суспільства) у економічній сфері, можливе лише шляхом застосування конкретної правової форми регуляторної діяльності державних органів. Наприклад, відповідно до Закону від 17 травня 2001 р. № 2408-III “Про стандартизацію” метою стандартизації в Україні є забезпечення безпеки для життя та здоров’я людини, тварин, рослин, а також майна і охорони довкілля, створення умов для раціонального використання всіх видів національних ресурсів та відповідності об’єктів стандартизації своєму призначенню, сприяння усуненню технічних бар’єрів у торгівлі. Ще один вид забезпечення публічних інтересів – сертифікація. Це: діяльність щодо підтвердження відповідності продукції встановленим вимогам. В Україні діє декрет Кабінету Міністрів від 10 травня 1993 р. № 46/93 “Про стандартизацію і сертифікацію”.

З метою захисту прав та законних інтересів громадян, встановленого правопорядку в економіці від негативних наслідків несумлінних суб’єктів підприємництва створенні та діють інститути й режими соціального державного контролю та нагляду за господарською діяльністю (пожежного, екологічного, податкового тощо).

Отже, аналіз використовуваних у державному регулюванні форм свідчить, що їх сукупність – це своєрідне системне утворення, компоненти якого тісно взаємодіють один з одним, проте не є взаємозамінними. Вирішуючи функції державного регулювання економіки, державні органи та їх посадові особи повинні використовувати лише ті форми регуляторної діяльності, які встановлені правовими нормами. Особливість форм державного регулювання полягає у тому, що вони можуть бути застосовані органами державної влади тільки у взаємовідносинах із суб’єктами підприємництва, а також за наявності певних умов, визначених у законодавстві України.

Література

1. Олейников С. Методологічні основи дослідження правових форм діяльності держави // Вісник Академії правових наук України. – 1999. – № 3. – С. 31-45.
2. Скакун О. Ф. Теория государства и права: Учебник. – Харьков, 2006. – 548 с.